תורה אור • פרשת תולדות • מאמר 4

ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו'

"ויחפרו עבדי יצחק בנחל... באר חפרוה שרים"

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com
הפרשה החסידית
/likuteitorah.com/he/torah-ohr/toldos/4

1 **ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו'. באר חפרוה שרים וגו'. דהנה איתא בגמ' [בגמרא] ע"פ והנהר הרביעי הוא פרת הוא דמעיקרא שממנו נפרדו לארבעה ראשים דהיינו ג' יצאו ממנו והרביעי**

"ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו'". "באר חפרוה שרים וגו'". והנה, נאמר בגמרא על [הפסוק] "והנהר הרביעי הוא פרת": "הוא דמעיקרא", שממנו נפרדו לארבעה ראשים; כלומר, שלושה יצאו ממנו, והרביעי

הוא בעצמו ואמרו כל הנהרות למטה מפרת וכל מעיינות שבעולם נובעים מסולמא דפרת פי' מתחת לקרקע נוקב והולך עד שבחפירה מועטת ימצא באר מים חיים.

הוא [פרת] עצמו. ואמרו: "כל הנהרות למטה מפרת וכל מעיינות שבעולם נובעים מסולמא דפרת". כלומר, מתחת לפני הקרקע הוא חותר וממשיך בדרכו, עד שבחפירה מועטה מוצאים באר מים חיים.

2 **ולכאורה תמוה מפני מה יקרא באר מים חיים כיון שעיקר נביעתו הוא מנהר פרת. והענין דהנה כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו'**

במבט ראשון הדבר תמוה: מדוע היא נקראת באר מים חיים, אם עיקר נביעתה הוא מנהר פרת? ההסבר הוא כך. הרי נאמר: "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו'".

ג"ן סדרי דאורייתא פי' כידוע שבתחלה צריך לקבל עומ"ש [עול מלכות שמים] בשלימות דהיינו להאמין באמונה שלימה באחדות ה'

"גן" (ג"ן, 53): חמישים ושלוש הפרשיות של התורה. כלומר, כידוע, תחילה צריך לקבל בשלמות את עול מלכות שמים, היינו להאמין באמונה שלמה באחדות ה',

שהוא המהווה כל העולמות וכולא קמיה כלא חשיב וכולא חד כו' וכאשר יתבונן האדם בק"ש [בקריאת שמע] וישים ללבו היטיב ענין האחדות ויקבל עליו באמת עול מל'

שהוא מהווה את כל העולמות, ו"וכולא קמיה כלא חשיב וכולא חד" וכו'. וכאשר אדם מתבונן בקריאת שמע ומשים היטב אל לבו את עניין האחדות, ומקבל עליו באמת את עול מלכותו —

כי יעקב חבל נחלתו חפצם לדבקה בו בכל לבבם ומאמינים באחד וחפצים בו אבל אין מקום שישרה בו בחי' אחד לאחר שקבל עליו.

כי "יעקב חבל נחלתו": רצונם הוא לדבוק בו בכל לבם, והם מאמינים באחד ורוצים בו — ובכל זאת אין מקום שבו יכולה בחינת "אחד" לשרות, לאחר שקיבל [אותה] על עצמו.

3 ואין לו מקום אלא בתורה שהיינו שמיד אחר קבלת מ"ש ילמוד בעיון מחשבתו ושכלו ודבורו בתורה שבע"פ [שבעל פה] **וקודם למודו יתבונן באחדות ה' כו'**

ואין לכך מקום אלא בתורה. כלומר, מיד לאחר קבלת מלכות שמים עליו ללמוד תורה שבעל פה בעיון, במחשבתו, בשכלו ובדיבורו; ולפני לימודו יתבונן באחדות ה' וכו'.

ועי"ז יגרום לו העסק בתורה בכל עומק מחשבתו ולבבו וכו' וזהו נק' ונהר יוצא מעדן פי' מעדן מעם הקב"ה שנק' עדן ונהר הוא לשון המשכה

ועל ידי כך יעסוק בתורה בכל עומק מחשבתו ולבו וכו'. לכך קוראים "ונהר יוצא מעדן". כלומר, "מעדן" — מהקב"ה, הנקרא "עדן"; ו"נהר" הוא לשון המשכה.

פי' כאשר יומשך אלהות מלמעל' [מלמעלה] **למטה בקבל' מ"ש המשכה זאת משקה את הגן היא התורה שהיא ד' אמות של הלכה במקום קדשי קדשים אורייתא היכלא דמלכא שבה שורה אחדות ה' כו'**

כלומר, כאשר אלקות נמשכת מלמעלה למטה באמצעות קבלת מלכות שמים, המשכה זו משקה את הגן, שהיא התורה — "ד' אמות של הלכה" — במקום קדשי קדשים; "אורייתא היכלא דמלכא", ובה שורה אחדות ה' וכו'.

כאשר יתקיים בו בחי' נהר יוצא מעדן בתפלתו ושעור למודו מיד אחר התפלה אבל אח"כ צריך לעסוק בכל מחשבתו כו'

כאשר מתקיימת בו בחינת "נהר יוצא מעדן" בתפילתו ובשיעור הלימוד הקבוע שלו מיד לאחר התפילה — אך לאחר מכן עליו לעסוק בכל מחשבתו וכו',

בעניני עולם השפל ושוכח כל התבוננותו בקבלת מ"ש מפני גשמיות גופו על מעוט דעת שלו ויתרחק מאד מבחינה שהיה לו דעת בתפלתו ועבודתו בתורה כו'

בענייני העולם השפל, והוא שוכח את כל התבוננותו בקבלת מלכות שמים, בגלל גשמיות גופו ומיעוט דעתו, ומתרחק מאוד מן המדרגה שבה הייתה לו דעת בתפילתו ובעבודתו בתורה וכו' —

לכך נתן לנו מצות לעשותם כל היום כי ענין המצות מעשיות הם הגבה למעלה מעלה בפנימיותם ושרשם

לכן נתן לנו ה' מצוות לעשותן במשך כל היום. עניינן של המצוות המעשיות הוא שהן נעלות עד מאוד בפנימיותן ובשורשן,

אך שנתלבשו בכמה לבושים בהשתלשלות העולמות כו' ומ"מ רומזים על מדרגה הגבוה שבשרש' [שבשרשם] כמו מצות ציצי' [ציצית] שענינה למעלה בעולמות עליונים ונתלבשה מצותה בשמונה חוטין של צמר וה' קשרים כו'

אלא שהן התלבשו בלבושים רבים בהשתלשלות העולמות וכו'. ואף על פי כן הן רומזות למדרגה הנעלית שבשורשן. לדוגמה, מצוות ציצית, שעניינה למעלה בעולמות העליונים, ומצוותה התלבשה בשמונה חוטי צמר ובחמישה קשרים וכו'.

ולכן המצות לא תצטרך להם עבודת האדם לתקנם ולכוון אל אמתתם כי מצות א"צ [אין צריך / אינו צריך] כוונה לפי שהן בעצמם מתוקנים ונשתלשלו ממעלה למטה כו' והעושה המצוה המשכת אלהות שגורם אינה מצד עבודתו רק מחמת המצות עצמן כו'.

ולכן אין המצוות זקוקות לעבודת האדם כדי לתקנן ולכוון אל אמיתתן, שהרי "מצות א"צ כוונה", משום שהן מתוקנות מצד עצמן והשתלשלו מלמעלה למטה וכו'. ו[אצל] מי שמקיים את המצווה, המשכת האלקות שהוא גורם אינה מכוח עבודתו, אלא מחמת המצוות עצמן וכו'.

משא"כ בתורה ותפלה שהיא עבודת הלב תלויה דוקא בכוונת האדם כו' ועיקר הכוונה הצריכה בעשיי' [בעשייה] המצות הוא שיתבונן בתחילה איך שהוא מאד רחוק מה'

לא כך בתורה ובתפילה, שהן עבודת הלב: הן תלויות דווקא בכוונתו של האדם וכו'. והכוונה העיקרית הנדרשת בקיום המצוות היא שיתבונן תחילה עד כמה הוא רחוק מה',

ע"י טרדתו כל היום בהבלי חפצי העוה"ז וגשמיות חומרו ועוונותיו מסך מבדיל לבלתי התקרב אל ה' אפי' [אפילו] מעט ויתבונן

משום שהוא טרוד כל היום בהבלי ענייני העולם הזה, בגשמיותו ובחטאיו — שהם מסך מבדיל [המונע ממנו] להתקרב אל ה' אפילו מעט. ועליו להתבונן

בזה היטב הדק וישבור לבו בהתבונני' [בהתבוננות] זה ויכנע לבבו מפני שמ"מ חפץ הוא להתקרב אל ה' בתורתו כו' ויכוון במצוה שנזדמנה לידו בעשותו אותה.

בכך היטב ובדקדוק, ולשבור את לבו בהתבוננות זו, וליבו ייכנע — משום שלמרות הכול הוא רוצה להתקרב אל ה' באמצעות תורתו וכו'. ועליו לכוון [כוונה זו] במצווה שנזדמנה לידו, בשעה שהוא מקיים אותה.

שהוא כמו באר מ"ח שנובע מתחת הקרקע מנהר אי שאע"פ [שאף על פי] **שהנהר אינו נק' מ"ח אבל המים היוצאים ממנו ונוקב והולך עובי עפר הקרקע נק' מים חיים מפני שמתברר ומתלבן ע"י דחקם לצאת בעפר החומרי**

הדבר דומה לבאר של מים חיים הנובעת מתחת לפני הקרקע מנהר: אף שהנהר אינו נקרא "מים חיים", המים היוצאים ממנו ובוקעים דרך עובי שכבת האדמה נקראים "מים חיים", משום שהם מזדככים ומתנקים כשהם נדחקים לצאת דרך האדמה החומרית.

וכן ממש עשיית המצוות כשהי' [כשהיה] **לו בתחלה בתפלתו ועבודתו בחי' נהר יוצא מעדן הנ"ל רק שנכסה ונעלם בתוכו ע"י גשמיות תשוקת גופו כל היום.**

וכך ממש גם בקיום המצוות: בתחילה, בתפילתו ובעבודתו, הייתה בו בחינת "נהר יוצא מעדן" הנזכרת לעיל, אלא שהיא כוסתה ונעלמה בתוכו, בגלל הגשמיות שבתשוקת גופו במשך כל היום.

4 **וכשעושה המצוה שנובעת מנהר הנ"ל פי' מפני שזוכר שכבר קבל ע"ע** [על עצמו / על עצמך] **מ"ש בכל לבבו ולכך עושה מצותיו ליכנס בעול מלכותו אע"פ** [אף על פי] **שעכשיו אין לו בחי' נהר הנ"ל סומך לבו על שכבר גמר בלבו לעבוד ה' באמת זהו**

וכשהוא מקיים את המצווה הנובעת מן הנהר הנזכר לעיל — כלומר, מפני שהוא זוכר שכבר קיבל על עצמו את מלכות שמים בכל לבו, ולכן הוא מקיים את מצוותיו כדי להיכנס תחת עול מלכותו; אף שכעת אין בו בחינת הנהר הנזכר לעיל, הוא נשען בלבו על כך שכבר גמר בלבו לעבוד את ה' באמת — הרי זה

כמו באר מ"ח מפני שמאד ערב לו זאת המעט בעבודת ה' מפני שהתבונן שמאד מאד רחוק הוא מה'.

כמו באר מים חיים, מפני שהמעט הזה בעבודת ה' ערב לו מאוד, שכן התבונן שהוא רחוק מאוד מאוד מה'.

5 **ועושה המצוה הוא ע"ד הנ"ל שמאד מתוק וערב לו לעשות המצוה כו' כמו הבאר כשחופרין בקרקע ומוצאים מים הם מ"ח מפני שעברו עובי העפר כן עשיית המצות עשייתו אותה נובעת מנהר הנ"ל כו'.**

וכאשר הוא מקיים את המצווה באופן המתואר לעיל, [כך] מתוק ונעים לו מאוד לקיים את המצווה וכו' — כמו בבאר: כאשר חופרים בקרקע ומוצאים מים, אלה מים חיים, משום שעברו דרך שכבת האדמה; כך גם קיום המצוות: קיום המצווה שלו נובע מן הנהר הנזכר לעיל וכו'.

6 **וזהו שהיה האריז"ל** [האר"י זכרונו לברכה] **שמח מאד בעשיית המצות ולכך זכה לרה"ק** [לרוח הקודש] **ולא שמח בעבודתו כו' כי המצות בפני עצמם קדושתם כו'**

וזהו [הטעם לכך] שהאריז"ל שמח מאוד בעשיית המצוות, ולכן זכה לרוח הקודש (רוח הקודש), ולא שמח בעבודתו [שלו] וכו'; שהרי המצוות מצד עצמן, קדושתן [טמונה בהן עצמן] וכו'.

כנ"ל ועשיותה בא מהתבוננות שפלות התקרבותו אל ה' שזו היא מדת ענוה באמת שנאמר על מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] **כי עיקר השפלו' בפני כל אדם שאמרו א"א להיו'** [להיות] **כ"א עד"ז שרואה בחבירו שהוא יותר קרוב לה' כו'**

כפי [שהוסבר] לעיל. עשיית המצוות שלו נבעה מהתבוננות עד כמה מועטה קרבתו לה'. זו מידת הענווה האמיתית שנאמרה על משה רבנו ע"ה; שהרי עיקר השפלות בפני כל אדם — שלדבריהם אי אפשר להגיע אליה אלא בדרך זו — הוא בכך שהוא רואה בחברו אדם קרוב ממנו לה' וכו'.

וזהו נפש שבעה תבוס נופת שאפילו הדבש מר לו אבל נפש רעבה כל מר מתוק

וזהו [פירוש] "נפש שבעה תבוס נופת" — אפילו הדבש מר לה — "נפש רעבה כל מר מתוק".

פי' באר מ"ח הנ"ל ע"י חפירותו בעפר גופו כשיוצא מעט מים מתוקים ערבים לו מאד מפני שגופו רעבה בעבודת ה' וזהו באר חפרוה שרים:

פירוש: באר המים החיים הנזכרת לעיל — על ידי חפירתו בעפר גופו, כשעולים מעט מים, הם מתוקים וערבים לו מאוד, מפני שגופו רעב בעבודת ה'. וזהו "באר חפרוה שרים".

LikuteiTorah.com
הפרשה החסידית

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיזם חינמי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/toldos/4/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק